

כלל ד' סעיף יב'

ואם עבר וספר לשון הרע על חברו ובא לעשות תשובה, תלוי בזה, אם השומעים דחו את דבריו, ולא נתגנה חברו על ידי זה כלל בעיניהם, אם כן לא נשאר עליו, כי אם העזן דבין אדם למקום, דהינו שעבר על רצון ה', שיענה על זה כמו שפתבנו לעיל בפתיחה. תקונו, שיתחרט על שעבר ויתודה ויקבל על עצמו בלב שלם על להבא, שלא לעשות כן, כמו בכל עונות שבין אדם למקום. אבל אם חברו נתגנה על ידי זה בעיני השומעים ונסבב לו על ידי זה הזק בגופו או בממונו, או שהיצר לו על ידי זה, הרי הוא ככל עונות שבין אדם לחברו, שאפלו יום הכפורים ויום המיתה, אין מכפר עד שירצה את חברו, על כן (מז) צריך לבקש מחילה מחברו על זה, וכשיתפוס וימחל לו, לא נשאר עליו, כי אם העזן דבין אדם למקום ויעשה כנ"ל. ואפלו אם חברו אינו יודע עדין כלל מזה, (מח) צריך לגלות לו מה שעשה נגדו שלא כדיו, ולבקש ממנו מחילה על זה, כיון שהוא יודע, שעל ידו נסבב לו דבר זה, (מט) ומזה נוכל להבין פמה יש לו לאדם לזהר ממדה גרועה הזאת כי מי שמטבע, חס ושלום, בזה, כמעט אי אפשר לו בתשובה, כי בודאי לא יזכר את כל מספר הנפשות שהדאיב על ידי הלשון הרע שלו, ואפלו אותם אנשים שהוא זוכר במחשבתו, שהדיח עליהם הרעה, הם לא ידעו מזה, ועל כן יתביש לגלות את אונם בזה, גם פעמים שידבר בפגם משפחה ויזיק בזה כל הדורות הבאים אחריו, ולא תגיע אליו מחילה עבור זה, כמו שאמרו רז"ל: המדבר בפגם משפחה אין לו כפרה עולמית. על כן צריך להתרחק ממדה גרועה הזאת מאד כדי שלא יהא, חס ושלום, אחר כך כמעט לא יוכל לתקן.

(מז) צריך לבקש ממנו מחילה. שערי תשובה לר' יונה במאמר ר"ז וז"ל אם ישוב בעל הלשון בתשובה צריך לבקש מחילה לאשר מוצק לו מזעם לשונו וכו' והוא פשוט ממאי דאמרינן ביומא (דף פ"ז) דאפילו המקניט חבירו בדברים בעלמא צריך לפייסו וקל וחומר בזה שנתגנה ע"י בעיני השומעים והוצר לו על ידי זה ואם חבירו אינו רוצה להתפייס בפיוסו ושאר פרטי הפיוס המה מבוארים באו"ח בסימן תר"ו בדיון עונות שבין אדם לחבירו.

(מח) צריך לגלות לו. שערי תשובה לר' יונה הנ"ל ע"ש, וצריך עיון אם לעת עתה לא הגיע היזק וזעזע לחבירו על ידי דיבורו, אך יש לחוש שברבות הזמן יוגרם לו על ידי זה היזק וזעזע, ובא המספר לעשות תשובה על עונו אם חייב לפייס אותו עבור זה או שיעשה רק תשובה למקום, הא פשיטא דאם עשה רק תשובה למקום ואחר כך נסבב ע"י דבריו הקודמים היזק וזעזע לחבירו דהוא מחוייב לפייס אותו, רק דברינו הם לעת עתה שלא בא לו היזק וזעזע על ידי זה אם מחוייב להודיעו ולפייס אותו עבור מה שגינה אותו או לא וע"ע. ויותר טוב שאז יראה לסבב שלא יגיע לו ההיזק והזעזע על ידי דבריו, כגון שילך אל האיש שסיפר לפניו ויאמר לו טעיתי בדמיוני במה שדברתי עמך אודות פלוני כי לפי מה שראיתי עתה אין הענין כן כמו שהזעזעתי לפניך וכיוצא בדברים אלו עד שיוציא את הענין מדעתו, ובאופן שלא יסובב בדבריו אלו רעה לאחרים.

(מט) ומזה נוכל להבין וכו'. נובע משערי תשובה לר' יונה הנ"ל. ובזה יובן מה שאמרו בערכין (ט"ו ע"ב) לענין לשון הרע שאם סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוח הקודש, ולכאורה הלא אין לך דבר שעומד בפני התשובה, ואפילו חס ושלום כפר בעיקר נמי מועיל תשובה לזה

כמו שכתב הרמב"ם ואיך סתם לומר שאין לו תקנה, אבל לפי הנ"ל ניחא דהגמרא איירי במי שמפקיר עצמו לעבור על עון זה, וראיה לזה מהפסוק יכרת ה' שהביאה הגמרא ראיה לזה והפסוק הזה איירי בזה האופן (כמו שכתב הרמב"ם בפרק ז' מהלכות דיעות הלכה ב' והר' יונה בשערי תשובה במאמר ר"ג) ולכך שייך לומר אין לו תקנה, משום דדבר זה הוא מעונות שבין אדם לחבירו שאין מועיל תשובה לזה עד שירצה את חבירו, וכמעט אי אפשר שירצה את כולם אחרי שהורגל בזה וכמ"ש בפנים, וכענין שאמרו ביבמות (כ"א) גבי מדות הני לא אפשר בתשובה ועיין ברש"י שם.